

נד: תורה אור

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מסורת הש"ס

(א) (מוספי פ"ג ה"ב),
 (ב) (ג"ל ה"א), (ג) ע"י
 למת ופ"ג (ד) ויבולקט
 איז רמו מתקני' אית ר'
 יהיה אומר מתיין פ"ג,
 (ה) לעל טו. (ולקמן טו)
 ומס' (ל"ג), (ד) ופ"ג ג"ג,
 (ז) (ג"ל כ"ג), (ח) רש"י מ"ז,

כאיש המעורה בלוייה שלו. הגדנך ומזוק בשמו בין זרועותיו: הולאו לשוק. קיפלוס מן הכותל: מליון נכרא. ליון נכראת תחילה וקצויה נדקו רגזים עד סוף העולם מכל זד: בלקס עטר למזוק. מוזק אחד היה לו ומשם נדקו רגזים סביביו: מן הלדדיו נכרא. ארבע מוזקות היו לו ונמחה והלך מכל זד עד שדנך באלמעיטו:

כי לשגג יאמר הוא ארץ. תעשה ארץ. ומתיקן גשם מטר וגשם מטרות מארבע דדיון הורידו והגשימו להעשות ארץ: מליון מכלל יופי. צמיה כמיב: מולדות השמים. מאורות וטוכניס: ה"ג מולדות השמים משמים נכראו וטולדות הארץ מן הארץ נכראו: כמנגנא

העולם דתניא רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר ב' בצקת עפר למוצק ורגזים ידובקו רבי יהושע אומר עולם מן הצדדיו נברא שנאמר ב' כי לשלג יאמר ר' יהו ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עווו רבי יצחק (ב) (נפחא) אבר אבר ויה הקב"ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר: 'על מה אדניה המבעו או מי ירה אבן פנתה (ג) והכמים אומרים מציון נברא שנאמר: 'מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר 'מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו והכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יפיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרו בו וכו': מאי (ד) כמצולף מחו רב יהודה כמנגנא

בגשן ורגזי. משטיל הארץ. ירוסלמי תני ע"י שלא נטל הארץ היה נכנס ורצא לאורו של ארץ. ומשטיל היה מנשם ונכנס משש וייצא. אכן היתה שם ושתייה היתה נקראת שםמה העולם נשתת. תנן כהמים שאומרים מציון נבראו העולם, שנאמר אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ וגו' מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' יהו ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עווו רבי יצחק (ב) (נפחא) אבר אבר ויה הקב"ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר: 'על מה אדניה המבעו או מי ירה אבן פנתה (ג) והכמים אומרים מציון נברא שנאמר: 'מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר 'מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו והכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יפיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרו בו וכו': מאי (ד) כמצולף מחו רב יהודה כמנגנא

כאיש המעורה בלוייה שלו לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאו לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד היולוס שנאמר יכל מכבדיה היוליה כי ראו ערותה: ושתיה היתה נקראת: תנא (ה) שממנה הושתת העולם תנן כמאן דאמר מציון נברא העולם רבי אליעזר אומר עולם מאמצעיתו נברא שנאמר ב' בצקת עפר למוצק ורגזים ידובקו רבי יהושע אומר עולם מן הצדדיו נברא שנאמר ב' כי לשלג יאמר ר' יהו ארץ וגשם מטר וגשם מטרות עווו רבי יצחק (ב) (נפחא) אבר אבר ויה הקב"ה בים ממנו נשתת העולם שנאמר: 'על מה אדניה המבעו או מי ירה אבן פנתה (ג) והכמים אומרים מציון נברא שנאמר: 'מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר 'מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם תניא ר' אליעזר הגדול אומר 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו והכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יפיו של עולם: נטל את הדם ממי שממרו בו וכו': מאי (ד) כמצולף מחו רב יהודה כמנגנא

אבל זורת דמות בצואה שנמים לא תלמוד לומר ואשר נמים יש אומרים להביא הסרוזרים נראה שהוא מין עד שנמים שקורין ננס' בגשן אשכנזי וכל אילו אינן אסורין לעשותם אלא פרלוסיס חקוקין אבל לא ממין האנשים כמו שהוכחתי אמנם על כפא שלמה אני תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אל הדיות ושנים עשר אריות וגו' (מלכ"א א') ואין לומר דעל פי הדיבור הוה דכתיבי ושם שלמה על כפא ה' למלך (וה"א טו) שהרי אין צדיק רשאי לחדש דבר מעתה ואילכה למימר צהא מיגדל מילתא שאני כמו אליהו צהר הכרמל ושמה צהא מילתא נמי איכא למיגדל מילתא שכהו עדים צהא העיד בפניו היו אריות שואגים ונוהמים כמו שיש צמדש ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אי נמי יש לומר לאחרים עשו לו ומשדא ליכא דרבים שמי צהא כדלמר גבי ר"ג ומה שעשו כותלי היכל וקדשי קדשים לזרים חקוקים ככותל סביב פני הכפיר אל התימורה מפה ופני אריה אל התימורה מפה יש לומר על פי הדיבור הכל ככתב (וה"א כח) אי נמי יש לומר דלא שייך לא מעשה כך פסל אלא בתלוש אבל על הכותל נמוכר לא דליתו אלא לוי צעלמא וצטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה כמו זה המירון האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הללמים (ע"ו דף מג:) מוכח דכל מיני פרלופיין מותר לעשות אפילו חקוקין וחומתה בולט חוץ מפרלוף אדם לחודיה או דמות ארבעה פרלופיין צהדי הדדי שנכפא הכבוד אדם אריה שור נשר ודמות שמשין שנמדור העליון ושמדור מתקדש לעשות כמותו בית מצנית היכל ארבעה מצנית אולם כמותן צהרכו ורחבו שולחן מצנית שולחן מורה תבנית מורה אבל מילי אחרני שרי מדע דלמר צהדי ההס לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר צהדי לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים צהדי הדדי והדר אמר צהדי לא אסרה תורה אלא שמשין שנמדור העליון ופרין ושמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים (שמות כ) לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומשני כי תניא הויא לעובדס ופרין לעובדס אפילו שלשול קטן נמי ומשני אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר צהדי לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שלשול קטן ופרין ועשייה גידתא מי שרי והתניא לא תעשון אמי לא תעשון דמות שמש' המשמשין לפני כו' ומשני שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלא קאמר אלא "ככל הנך שניי שמע מינה דלא הדר ביה מכל מאי דשני מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לתכמים ושמשין שנמדקש לא אסירי אלא כמותן דוקא כמות ארכו ורחבו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושולחן וכלים לפי שהיו נמדקש אלא ודאי לא אסרה תורה אלא כמותן ממש ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן כמותן אלא אסרה אלא כיוצא בהן אבל שמשין שצרכו עשה אסרה תורה לעשות דוגמתן ואע"פ שאני עושה כמות ארכו ורחבו לפי שאי אפשר לשמשין שנמדור העליון כגון מיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים עשו לו ואפילו ליכא חשדא היכא דשכיחי רבים גביה משום דכתיב לא תעשון לא תעשון מרי וימני לרעה לא תעשון אמי שמשין שאני דהיינו שנמדור העליון לא תעשון כלל וקרי ביה לא תעשון אומי ולהכי פרלוף אדם לחודיה אסור וארבעה פרלופיין אדם אריה שור ונשר אסור ולעבוד עליו בשמים משום פרלוף אדם ומשום ארבעה פרלופיין צהדי הדדי דהיינו דמות החיות ולא תעשו לכם איצטרין לשמשין שנמדור העליון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות ודוקא לכם לעצמכם אבל אחרים עושין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דרתי עמכם וסמקין ליה לא תעשון דהיינו כל שכן השמים לא תעשון דהיינו אפילו שמשין שנמדור התחתון ודוקא אתם לא תעשון אבל אחרים עושין לכם ואת אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין שנמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עושין לכם דמשמע לכם לא ימלא לכם וכי האי גוונא דריש בתורה הכניס בפרשת קדושים תהו אלהי מסכה לא תעשו יכול יעשו אחרים חלמוד לומר לכם והא דתניא אשל בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומוקי לה לעובדס היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעובדס לעבוד עליהם משעת עשיה ואע"ג מלאכי השרת עובר בלא תעבדס אפילו כשאחרים עשו לו (והיינו פרלוף אדם) יש לומר לעבוד עליו בשמים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עבר כדליתא בפרק כל הללמים (ע"ו דף מג:) מכל מקום כי עבד להו לעובדס חייב: אלא ואילו מציון נבראו. פירוש שאמצעייתן של עולם והלדדיו מליון נכראו: אלא

בזורים שהם מיני צבעים צעלמא ואין בהם ממשות כלל דלא מיישין לתשדא אלא צחומס בולט ולא צחומס שוקע וכל שכן דבדר זה שאינו לא שוקע ולא בולט אלא מין צבע צעלמא *וגראה לי דלפילו ישראל מותר לצור צורות במיני צבעים ואין צוה משום לא מעשה כך פסל דלא אסר אלא פרלוף גמור חקוק בשטר אבל במיני צבעים מותר כדלמר בתוקף הכתים (ב"ב דף נד.) הדר זורה בנכמי הגר קנה דרב לא קנה לגימטא דבי רב אלא בצורתא והקשה שם רבנו שמואל והאמרת ודכיון לא קנה אלא בצורה כנגד הפתח ומיך דהתם לאו היינו זורת צריה אלא לזיון צעלמא מעשה לעצמיס ופרחסי אבל זורת מיה אי עוף חשיבא ולא צענין אמה כנגד הפתח אלמא דרב לייז זורת מיה עוף אלא ודאי במיני צבעים מותר והא דתניא במילתא לא מעשה כך פסל וכו' עד לא יעשה לו גלופה אבל יעשה לו אטומה חלמוד לומר וכל תמונה וכו' עד אפילו צהמה מיה עוף ודגים ומגנים ואפילו הכוביס ואפילו הסרוזרים כו' נראה לי דהכי פירושו גלופה היינו זורה בולטת אטומה זורה שוקעת ואשר נמים מתחת לארץ להביא את הצבואה פי' עושה זורה וחוקק דמות בצואה שמים דסד"א דוקא אשר בשמים ממעל ואשר צהדי מתחת לרקיע

אבל זורת דמות בצואה שנמים לא תלמוד לומר ואשר נמים יש אומרים להביא הסרוזרים נראה שהוא מין עד שנמים שקורין ננס' בגשן אשכנזי וכל אילו אינן אסורין לעשותם אלא פרלוסיס חקוקין אבל לא ממין האנשים כמו שהוכחתי אמנם על כפא שלמה אני תמיה דכתיב ושנים אריות עומדים אל הדיות ושנים עשר אריות וגו' (מלכ"א א') ואין לומר דעל פי הדיבור הוה דכתיבי ושם שלמה על כפא ה' למלך (וה"א טו) שהרי אין צדיק רשאי לחדש דבר מעתה ואילכה למימר צהא מיגדל מילתא שאני כמו אליהו צהר הכרמל ושמה צהא מילתא נמי איכא למיגדל מילתא שכהו עדים צהא העיד בפניו היו אריות שואגים ונוהמים כמו שיש צמדש ומתוך כך היו מתפחדים להעיד עדות שקר אי נמי יש לומר לאחרים עשו לו ומשדא ליכא דרבים שמי צהא כדלמר גבי ר"ג ומה שעשו כותלי היכל וקדשי קדשים לזרים חקוקים ככותל סביב פני הכפיר אל התימורה מפה ופני אריה אל התימורה מפה יש לומר על פי הדיבור הכל ככתב (וה"א כח) אי נמי יש לומר דלא שייך לא מעשה כך פסל אלא בתלוש אבל על הכותל נמוכר לא דליתו אלא לוי צעלמא וצטל לגבי הכותל ואע"ג שאני מדמה לא הייתי עושה מעשה כמו זה המירון האחרון ועוד נראה לי דלפי סוגיית פרק כל הללמים (ע"ו דף מג:) מוכח דכל מיני פרלופיין מותר לעשות אפילו חקוקין וחומתה בולט חוץ מפרלוף אדם לחודיה או דמות ארבעה פרלופיין צהדי הדדי שנכפא הכבוד אדם אריה שור נשר ודמות שמשין שנמדור העליון ושמדור מתקדש לעשות כמותו בית מצנית היכל ארבעה מצנית אולם כמותן צהרכו ורחבו שולחן מצנית שולחן מורה תבנית מורה אבל מילי אחרני שרי מדע דלמר צהדי ההס לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן והדר אמר צהדי לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים צהדי הדדי והדר אמר צהדי לא אסרה תורה אלא שמשין שנמדור העליון ופרין ושמדור התחתון מי שרי והתניא אשר בשמים (שמות כ) לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומשני כי תניא הויא לעובדס ופרין לעובדס אפילו שלשול קטן נמי ומשני אין הכי נמי ומסיפא דקרא נפקא אשר צהדי לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות מתחת לרבות שלשול קטן ופרין ועשייה גידתא מי שרי והתניא לא תעשון אמי לא תעשון דמות שמש' המשמשין לפני כו' ומשני שאני רבן גמליאל דאחרים עשו לו וכו' והשתא מדלא קאמר אלא "ככל הנך שניי שמע מינה דלא הדר ביה מכל מאי דשני מעיקרא ולא מסרו הכתוב אלא לתכמים ושמשין שנמדקש לא אסירי אלא כמותן דוקא כמות ארכו ורחבו דאי לאו הכי לא יוכל שום אדם לעשות בית ושולחן וכלים לפי שהיו נמדקש אלא ודאי לא אסרה תורה אלא כמותן ממש ועוד כיון דאפשר לעשות כמותן כמותן אלא אסרה אלא כיוצא בהן אבל שמשין שצרכו עשה אסרה תורה לעשות דוגמתן ואע"פ שאני עושה כמות ארכו ורחבו לפי שאי אפשר לשמשין שנמדור העליון כגון מיות שרפים ואופנים ומלאכי השרת אסור אפילו היכא דאחרים עשו לו ואפילו ליכא חשדא היכא דשכיחי רבים גביה משום דכתיב לא תעשון לא תעשון מרי וימני לרעה לא תעשון אמי שמשין שאני דהיינו שנמדור העליון לא תעשון כלל וקרי ביה לא תעשון אומי ולהכי פרלוף אדם לחודיה אסור וארבעה פרלופיין אדם אריה שור ונשר אסור ולעבוד עליו בשמים משום פרלוף אדם ומשום ארבעה פרלופיין צהדי הדדי דהיינו דמות החיות ולא תעשו לכם איצטרין לשמשין שנמדור העליון כגון חמה ולבנה כוכבים ומזלות ודוקא לכם לעצמכם אבל אחרים עושין לכם אי נמי דרשינן איפכא כי מן השמים דרתי עמכם וסמקין ליה לא תעשון דהיינו כל שכן השמים לא תעשון דהיינו אפילו שמשין שנמדור התחתון ודוקא אתם לא תעשון אבל אחרים עושין לכם ואת אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם נדרוש לשמשין שנמדור העליון לאסור אפילו כשאחרים עושין לכם דמשמע לכם לא ימלא לכם וכי האי גוונא דריש בתורה הכניס בפרשת קדושים תהו אלהי מסכה לא תעשו יכול יעשו אחרים חלמוד לומר לכם והא דתניא אשל בשמים לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ממעל לרבות מלאכי השרת ומוקי לה לעובדס היינו אפילו כשאחרים עשו לו לעובדס לעבוד עליהם משעת עשיה ואע"ג מלאכי השרת עובר בלא תעבדס אפילו כשאחרים עשו לו (והיינו פרלוף אדם) יש לומר לעבוד עליו בשמים אי נמי אפילו אם הוא של פרקים דמשום עשייה לחודה לא עבר כדליתא בפרק כל הללמים (ע"ו דף מג:) מכל מקום כי עבד להו לעובדס חייב: אלא ואילו מציון נבראו. פירוש שאמצעייתן של עולם והלדדיו מליון נכראו: אלא

1. הוא חטא וירושלם על כן לעידה קתה כל טבכרין היוליה כי ראו ערוקה גם היא נאנחה ותשב אחיה: איכה א ח צבצק עפר קטבעו קרנבים וירבקו: איוב לו ח 3. כי לשלג יאמר דוא ארץ וגשם קטר וגשם מטרות עווה: איוב לו 1 על מה ארציה קטבעו או מי ירה אבן פנתה: 4. ממוזר לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו: תהלים ג א 6. מציון מכלל יופי אלהים הופיע: תהלים ג ב 7. אלה תולדות השמים והארץ בהבראם כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים: בראשית ב ד

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ברובים בו ונראה לי דאפילו ישראל מותר ק"ל ולפי דברי תהלי דלפרולא אסור לזיון ח"כ ע"י אחרים לתקן דלמיה לנכרי שנות מי' תוס' ר"ה מ"ג ע"ג ד"ה שאני ר"ג ואחרים עשו לו חלודי בתקום תהו שאני והכא דל"ש כן תמקד:

תוס' ישנים

שברכתן כרה וקללתן קללה דכתיב אורכי' אורו ימכרין כיון דחשיבותו נטול כל כך: וחכמים אומרים אלו ואלו מליון נכראו: אלאמט עולם ואין מה שבהם ק"י שמתחיל מנד יפין ויהי יוסף לא היה נוסף כיון דניחא חייבתא אלו ואלו: ולא היה משתין להות לא לתעלה כו'. לעל כפ"ק (ע"ו טו.) פירש בתש"ס דכל י' ימים וכו' (ואני אלא פ"י קדש):